

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z odwołania R.C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

o prawo do renty socjalnej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 lipca 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 23 czerwca 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. przyznaje adwokatowi A.B. od Skarbu Państwa (Sąd Apelacyjny w (...)) tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł powiększoną o obowiązującą stawkę podatku od towarów i usług.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 23 czerwca 2016 r. oddalił apelację R.C. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 20 października 2015 r. oddalającego odwołanie ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 23 grudnia 2013 r. odmawiającej R.C. prawa do renty socjalnej od 1 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny dokonując instancyjnej kontroli zaskarżonego wyroku uznał, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe w

sprawie, zaś zaprezentowany w uzasadnieniu wyroku tok rozumowania odnoszący się do oceny dowodów jest spójny i logiczny. Sąd zwrócił uwagę, że zgodnie z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 15 maja 2007 r., V CSK 37/07 (niepublikowany) surowsze wymagania odnośnie do oceny zgromadzonego materiału i czynienia ustaleń na potrzeby wydania orzeczenia ciąży na Sądzie odwoławczym wówczas, gdy odmiennie ustala on stan faktyczny w sprawie niż to uczynił Sąd pierwszej instancji. Inaczej jest natomiast wtedy, gdy orzeczenie wydane na skutek apelacji zmierza do jej oddalenia, a tym samym utrzymuje w mocy ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji.

W konsekwencji powyższego Sąd Apelacyjny podzielił dokonane przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne zatem nie zachodzi potrzeba ich szczegółowego powtarzania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1997 r., II UKN 61/97, OSNAPiUS 1998 nr 9, poz. 104 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1999 r., I PKN 521/98, OSNAPiUS 2000 nr 4, poz. 143).

Sąd Apelacyjny wskazał, iż Sąd pierwszej instancji prawidłowo oparł się na opiniach biegłych oraz wnioskach w nich przedstawionych. Biegli przeprowadzili bezpośrednie badanie wnioskodawcy, wnikliwie przeanalizowali dokumentację medyczną i omówili wpływ zdiagnozowanych u skarżącego schorzeń na zdolność do pracy – przy uwzględnieniu dotychczasowego doświadczenia zawodowego i posiadanych kwalifikacji. Biegli nie stwierdzili u wnioskodawcy niezdolności do pracy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego słusznie Sąd Okręgowy podzielił wnioski biegłych w zakresie nieustalenia u wnioskodawcy niezdolności do pracy. Oceny tej w żadnej mierze nie może podważać okoliczność, że wnioskodawca z powołanymi opiniami biegłych i ich wnioskami co do stanu jego zdrowia się nie zgadza. Zawarty w apelacji zarzut, że opinie zostały wykonane w sposób pobieżny jest gołosłowny i stanowi jedynie polemikę z prawidłowymi ustaleniami Sądu pierwszej instancji.

W opinii Sądu Apelacyjnego, biegli w sposób jasny wypowiedzieli się, że schorzenia na które cierpi wnioskodawca nie spowodują całkowitej niezdolności do pracy. Sąd podkreślił, że samo niezadowolenie strony z treści opinii nie jest dostateczną podstawą do dopuszczenia dowodu z opinii innego zespołu biegłych.

Oceny stanu zdrowia wnioskodawcy dokonały dwa zespoły biegłych lekarzy sądowych i ich wnioski są zbieżne i jednoznaczne: wnioskodawca nie jest całkowicie niezdolny do pracy. Biegli jasno wskazali, że badanie neurologiczne nie ujawniło objawów uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego, a aktualny stopień zaawansowania schorzenia układu ruchu nie narusza sprawności organizmu w stopniu powodujących całkowitą niezdolność do pracy.

Ubezpieczony zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 23 czerwca 2016 r., opierając skargę kasacyjną na podstawie: I. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 4 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie poprzez ograniczenie oceny występowania u ubezpieczonego całkowitej niezdolności do pracy wyłącznie do wpływu zdiagnozowanych u skarżącego schorzeń na zdolność do pracy przy jednoczesnym pominięciu w tej ocenie, że schorzenia na które cierpi skarżący spowodowały, że nie ma on żadnego doświadczenia zawodowego, nie posiada jakichkolwiek kwalifikacji zawodowych, nie ma możliwości zdobycia rzeczywistych kwalifikacji zawodowych, oraz nie ma możliwości rzeczywistego uzyskania zatrudnienia z uwagi na obniżoną konkurencyjność ze względu na stan zdrowia; II. naruszenia przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 382 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c. w związku z art. 286 k.p.c., przez ich błędne zastosowanie polegające na zawężeniu oceny postępowania dowodowego do pisemnej opinii biegłych z zakresu ortopedii, neurologii i okulistyki bez uwzględnienia pozostałego materiału dowodowego, jak też zaakceptowaniu okoliczności rozstrzygnięcia sprawy przez biegłych zamiast Sądu, nieprzeprowadzenie dowodów mających na celu pogłębienie okoliczności związanych z dotychczasowym doświadczeniem życiowym ubezpieczonego, możliwości zdobycia rzeczywistych kwalifikacji zawodowych, oraz rzeczywistego uzyskania zatrudnienia, przyjęciu wadliwych ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji za własne bez dokonania jego samodzielnej oceny przy uwzględnieniu zasad wynikających z art. 233 § 1 k.p.c., co skutkowało uznaniem, iż odwołujący się nie spełnia wymagań z art. 4 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej.

Wskazując na powyższe, wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do

rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., albowiem w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne polegające na odpowiedzi na pytanie, czy ustalając całkowitą niezdolność do pracy warunkującą uzyskanie renty socjalnej istnieje konieczność uwzględnienia również innych elementów poza medycznymi należącymi do kompetencji biegłych z zakresu medycyny, w tym w szczególności brak dotychczasowego doświadczenia zawodowego, brak jakichkolwiek kwalifikacji zawodowych spowodowane występującymi schorzeniami, brak możliwości zdobycia rzeczywistych kwalifikacji zawodowych, brak możliwości rzeczywistego uzyskania zatrudnienia z uwagi na obniżoną konkurencyjność ze względu na stan zdrowia i czy o występowaniu całkowitej niezdolności do pracy mogą ostatecznie przesądzić wskazane okoliczności natury innej niż medycznej?, o zwolnienie R.C. od kosztów sądowych w postaci opłaty od skargi kasacyjnej w całości ponieważ nie jest on w stanie ponieść tych kosztów bez uszczerbku dla koniecznego utrzymania siebie oraz rodziny; o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w całości; o zasądzenie kosztów pomocy prawnej świadczonej z urzędu za sporządzenie skargi kasacyjnej oświadczając, że me zostały one uiszczone w całości ani w części.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podnosi, że odpowiedź na postawione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pytanie jest istotne, gdyż w sprawie występują argumenty, prowadzące do rozbieżnych ocen w tym zakresie.

Zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym w zaskarżonym orzeczeniu, sąd ograniczył się jedynie do opinii zespołów biegłych, z których wynikało, że aktualny stan zdrowia ubezpieczonego w zakresie schorzeń narządu ruchu i schorzeń narządu wzroku - na które ubezpieczony cierpi od dzieciństwa - nie powodują u niego całkowitej niezdolności.

W ocenie skarżącego, Sąd Apelacyjny pominął przy tym wskazywane przez skarżącego elementy poza medycznymi, w tym w szczególności brak dotychczasowego doświadczenia zawodowego, nieuzyskanie dotychczas jakichkolwiek kwalifikacji zawodowych z powodu występujących schorzeń, brak możliwości zdobycia rzeczywistych kwalifikacji zawodowych, brak możliwości rzeczywistego uzyskania zatrudnienia z uwagi na obniżoną konkurencyjność ze

względem na stan zdrowia.

W związku z powyższym skarżący przyłącza się do stanowiska wyrażonego przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 czerwca 2016 r., sygn. III UK 149/15 (LEX nr 2057632), gdzie stwierdzono, że „Przy ocenie niezdolności do pracy w myśl art. 12 u.e.r.f.u.s. o tej niezdolności nie przesądza wyłącznie ocena medyczna stwierdzająca występowanie określonych jednostek chorobowych i ich wpływ na funkcjonowanie organizmu człowieka, ale decydujące znaczenie ma ocena prawna dokonana w oparciu o okoliczności natury medycznej i okoliczności innej natury, w tym zwłaszcza poziom kwalifikacji ubezpieczonego, możliwości zarobkowania w zakresie tych kwalifikacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne (art. 12 ust. 1 i 3 oraz art. 13 ust. 1 u.e.r.f.u.s.). Tym samym składająca się z powyższych elementów ocena stanowiąca subsumcję stanu faktycznego do norm prawnych, należąca do wyłącznej kompetencji sądu, pozwala uznać daną osobę za niezdolną w świetle powołanej wyżej ustawy i pozwala określić stopień tej niezdolności”. Zbliżony pogląd zaprezentowany został wcześniej przez Sąd Apelacyjny w (...), który w wyroku z dnia 13 stycznia 2015 r. w sprawie o sygn. III AUa (...) (LEX nr 1785921) stwierdził, że „Ostateczna ocena, w jakim stopniu ubezpieczony jest niezdolny do pracy musi uwzględniać także inne elementy poza stricte medycznymi należącymi do kompetencji biegłych z zakresu medycyny. Innymi słowy przy ocenie niezdolności do pracy w myśl art. 12 u.e.r.f.u.s. o tej niezdolności nie przesądza wyłącznie ocena medyczna stwierdzająca występowanie określonych jednostek chorobowych i ich wpływ na funkcjonowanie organizmu człowieka, tylko decydujące znaczenie ma ocena prawna dokonana w oparciu o okoliczności natury medycznej i okoliczności innej natury. Podkreślić należy, że opinie sądowe mają w tym względzie jedynie charakter pomocniczy”. Podobny pogląd przedstawił Sąd Okręgowy w S. w wyroku z dnia 5 listopada 2013 r., sygn. III U (...), (LEX nr 1715196). „Przy ocenie niezdolności do pracy o tej niezdolności nie przesądza wyłącznie ocena medyczna stwierdzająca występowanie określonych jednostek chorobowych i ich wpływ na funkcjonowanie organizmu człowieka, tylko decydujące

znaczenie ma ocena prawna dokonana w oparciu o okoliczności natury medycznej i okoliczności innej natury, w tym zwłaszcza poziom kwalifikacji ubezpieczonego, możliwości zarobkowania w zakresie tych kwalifikacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne”.

W związku z tym przedstawione istotne zagadnienie prawne wiąże się ze stosowaniem przepisu prawnego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej sprawy, ale także rozstrzygnięcia innych podobnych spraw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3), lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Należy podkreślić, że Sąd Najwyższy w ramach tzw. przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2008 r., II PK 15/08, LEX nr 490359).

Jako okoliczność mającą uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Na wstępie należy przypomnieć, że przedstawienie istotnego zagadnienia prawnego wymaga jego precyzyjnego sformułowania poprzez wskazanie przepisu prawa materialnego lub procesowego, z którym jest związane, i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11). Argumentacja uzasadniająca wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinna nawiązywać do przesłanek „przedsądu”, a ponadto stanowić odrębny, pogłębiony wywód prawny wskazujący na zaistnienie

powołanych okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpatrzenia (zob.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2008 r., II PK 3/08, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2006 r., IV CSK 246/06, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2001 r., IV CZ 200/01, niepubl.).

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W orzecznictwie ugruntował się pogląd, zgodnie z którym skarżący, powołując się na wystąpienie w sprawie zagadnienia prawnego, powinien je sformułować, wskazać przepisy prawne, na tle stosowania których ono się wyłoniło, podać argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen, a nadto wykazać, że jego rozwiązanie jest istotne nie tylko w rozpoznawanej sprawie, ale także dla praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, niepubl.; z dnia 14 grudnia 2004 r., III CK 585/04, niepubl.; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243; niepubl.; z dnia 4 sierpnia 2006 r., III CZ 47/06, niepubl.; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, niepubl.; z dnia 26 czerwca 2008 r., I CSK 108/08, niepubl., z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 325/11, niepubl.; z dnia 5 grudnia 2013 r., II CSK 244/13, niepubl.).

Problem prawny przedstawiony w skardze kasacyjnej jako istotne zagadnienie prawne nie jest nowy.

W orzecznictwie bowiem wyjaśniono, że ocena całkowitej bądź częściowej niezdolności do pracy, w zakresie dotyczącym naruszenia sprawności organizmu i wynikających stąd ograniczeń możliwości wykonywania pracy, wymaga z reguły wiadomości specjalnych (opinii biegłego z zakresu medycyny). Jednakże o niezdolności do pracy nie przesądza wyłącznie ocena medyczna stwierdzająca występowanie określonych jednostek chorobowych i ich wpływ na funkcjonowanie organizmu człowieka, ale decydujące znaczenie ma ocena prawna dokonana w oparciu o okoliczności natury medycznej i okoliczności innej natury, w tym zwłaszcza poziom kwalifikacji ubezpieczonego, możliwości zarobkowania w

zakresie tych kwalifikacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne. Dopiero składająca się z powyższych elementów ocena, stanowiąca subsumcję stanu faktycznego do norm prawnych i należąca do wyłącznej kompetencji sądu, pozwala uznać daną osobę za niezdolną do pracy i określić stopień tej niezdolności (por. uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego: z dnia 27 czerwca 2011 r., I UK 407/10, LEX nr 1084701 i z dnia 24 sierpnia 2010 r., I UK 64/10, LEX nr 653663). Zatem w sytuacji, gdy z medycznego punktu widzenia (na podstawie opinii biegłych) potwierdzone zostanie określone upośledzenie sprawności organizmu, rolą sądu w takim wypadku jest odniesienie stwierdzonych ograniczeń do możliwości wykonywania przez daną osobę pracy zgodnej z poziomem jej kwalifikacji (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2016 r., III UK 149/15, LEX nr 2057632; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2017 r., III UK 170/16, LEX nr 2338025).

Należy zatem stwierdzić, że ubezpieczony nie wykazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne.

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.